

**ROCZNIK
STRATEGICZNY
2016/17**

INSTYTUT STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH
UNIwersytet Warszawski
INSTITUTE OF INTERNATIONAL RELATIONS
UNIVERSITY OF WARSAW

STRATEGIC YEARBOOK 2016/17

A REVIEW OF POLITICAL, ECONOMIC AND MILITARY DEVELOPMENTS
IN POLAND'S INTERNATIONAL ENVIRONMENT

vol. 22

The STRATEGIC YEARBOOK presents and analyzes main developments and tendencies in international relations of the passing year. Key political and security issues in the Euroatlantic area are reviewed from the Polish and Central European perspective.

SCHOLAR
Scientific Publishers

Warsaw 2017

INSTYTUT STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH
UNIwersytet Warszawski
INSTITUTE OF INTERNATIONAL RELATIONS
UNIVERSITY OF WARSAW

ROCZNIK STRATEGICZNY 2016/17

PRZEGLĄD SYTUACJI POLITYCZNEJ, GOSPODARCZEJ
I WOJSKOWEJ W ŚRODOWISKU MIĘDZYNARODOWYM POLSKI

tom 22

Wydawnictwo Naukowe
SCHOLAR

Warszawa 2017

RADA NAUKOWA:

Amitav Acharya (American University), Bolesław Balcerowicz (Uniwersytet Warszawski), Shantanu Chakrabarti (University of Calcutta), Edward Haliżak (Uniwersytet Warszawski), Andrew Hurrell (University of Oxford), Roman Kuźniar (Uniwersytet Warszawski), Markijan Malskyj (Ivan Franko National University of Lviv), Andrzej Mania (Uniwersytet Jagielloński), Matthew McCartney (University of Oxford), Adam Daniel Rotfeld (Uniwersytet Warszawski), Mónica del Carmen Serrano Carreto (The Colegio de México), Fan Shiming (Peking University), Henryk Szlajfer (Polska Akademia Nauk), Jakub Zajączkowski (Uniwersytet Warszawski)

Redaktor naczelny: Roman Kuźniar

Zastępca redaktora naczelnego, sekretarz redakcji: Patrycja Grzebyk

Redaktorzy tematyczni:

- aspekty geopolityczne – Roman Kuźniar
- bezpieczeństwo – Marek Madej
- prawo międzynarodowe – Patrycja Grzebyk

Redaktor językowy – Maria Kaniewska

Redaktor statystyczny – Mirosław Sułek

© Copyright by Instytut Stosunków Międzynarodowych, Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Uniwersytet Warszawski, 2017

ISSN 2300-2654

doi 10.7366/23002654201622

Redaktor prowadzący: *Anna Raciborska*

Opracowanie redakcyjne: *Anna Kaniewska*

Projekt okładki: *Agata Szczepanik*

Wersją pierwotną *Rocznika Strategicznego* jest wersja papierowa

ZESPÓŁ AUTORSKI

Bolesław Balcerowicz, Agnieszka Bieńczyk-Missala, Sven Biscop, Paweł J. Borkowski, Jacek Czaputowicz, Anna Dudek, Marcin Florian Gawrycki, Bogdan Góralczyk, Edward Haliżak, Aleksandra Jarczevska, Marcin Kleinowski, Robert Kupiecki, Roman Kuźniar, Karolina Libront, Wiesław Lizak, Marek Madej, Andrzej Mania, Marek Menkiszak, Kamila Pronińska, Tomasz Pugacewicz, Mirosław Sułek, Andrzej Szeptycki, Marek Tabor, Marcin Terlikowski, Rafał Ulatowski, Anna Wojciuk

Rocznik Strategiczny wydawany jest od 1995 r.
tom dwudziesty drugi

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	11
PRZEGLĄD SYTUACJI MIĘDZYNARODOWEJ – ASPEKTY GLOBALNE I REGIONALNE	20
Od liberalnego multilateralizmu do egoistycznego unilateralizmu (20); Rosja wybiera Ameryce prezydenta – moment Spenglera? (26); Kruchość Europy (30); Reszta świata bez zmian (34); Summary (36).	
OBSERWATORIUM BEZPIECZEŃSTWA	
NATO: WIĘCEJ SIŁY NA FLANKACH, MNIJEJ WSPÓLNOTY WEWNĄTRZ	41
Kontekst geostrategiczny – Wschód vs. Południe, czyli skomplikowana „geografia” NATO (41); Szczyt w Warszawie – NATO wzmacnia się na Wschodzie (44); Operacje i partnerstwa – (nie- mal) zapomniany wymiar aktywności Sojuszu (47); Po Warszawie – rysy na fundamentach (50); Summary (53).	
WSPÓLNA POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY – NOWA STRATEGIA POCZĄTKIEM KOŃCA?	55
Polityczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju WPBiO (55); Europejska strategia globalna (57); Debata o wdrożeniu EGS i jej rezultaty (58); Współpraca z NATO i polityka przemysłowo- obronna UE (61); Operacje WPBiO – walka z nielegalną migracją i „optymalizacja” kosztów (64); Summary (70).	
KONTROLA ZBROJEŃ I ROZBROJENIE W DZIEDZINIE JĄDROWEJ – W 2016 ROKU „DREPTANIE W MIEJSCU”	71
„Nowy” START w dobrej kondycji, ale INF nadal niepewny (71); Ostatni szczyt w sprawie bez- pieczeństwa jądrowego (78); Reżymy NPT i CTBT – 2016 rok nie był dla nich zbyt pomyślny (83); Summary (87).	
DYNAMIKA I INTENSYWNOŚĆ BLISKOWSCHODNICH I AFRYKAŃSKICH KONFLIKTÓW ZBROJNYCH W 2016 R.	88
Syria. Punkty dla Putina i Al-Asada (88); Irak. Postępy, które nikogo nie satysfakcjonują (93); Afganistan. Nadal daleko do zakończenia wojny domowej (95); Jemen. Rosnące zagrożenie bez- pieczeństwa międzynarodowego (96); Somalia. Aktywizacja dżihadystów w roku wyborczym (98); Libia. Porażka GNA? (99); Summary (100).	
POLITYKA KLIMATYCZNA I BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE W OKRESIE TURBULENCJI W ŚWIECIE ZACHODNIM	101
Uwarunkowania globalne – trendy popytowo-podażowe i cenowe na rynku ropy a realizacja COP 21 i CMA1 (101); Amerykańskie „wybory energetyczne”, Brexit i unijny „pakiet zimowy” – znaczenie dla zachodniej polityki klimatyczno-energetycznej (107); Summary (113).	

ŚWIAT W ROCZNIKU

UNIA EUROPEJSKA – POŻEGNANIE Z BRYTANIĄ I ZŁUDZENIAMI	117
Brexit na twardo i na miękko (117); Oczekiwania na apokalipsę – perspektywa wyborów w Niemczech i we Francji (122); Strategia pani Mogherini (127); Stracone złudzenia (130); Summary (133).	
STANY ZJEDNOCZONE – HISTORYCZNY ZWROT KU NIEWIADOMEMU	134
Sytuacja wewnętrzna – rozbita i podzielona Ameryka (135); Kampania wyborcza i niewiadoma przyszłość Ameryki (140); Polityka zagraniczna – od „mądrej siły” do „wielkiej niewiadomej” (147); Summary (152).	
ROSJA ODBIJA SIĘ OD DNA	153
Polityka wewnętrzna: zaostarzająca się walka z wymagowanym wrogiem (153); Gospodarka i społeczeństwo: od recesji ku stagnacji (157); Polityka zagraniczna: cała nadzieja w Trumpie (161); Summary (167).	
EUROPA WSCHODNIA I KAUKAZ POŁUDNIOWY – KRUCHA STABILIZACJA	168
Ukraina (169); Inne państwa regionu (173); Summary (181).	
NIEMCY – DAJĄ RADE (?).	183
Imigracja – bezpieczeństwo wewnętrzne – terroryzm (183); Polityka wewnętrzna – sukcesy AfD (185); Gospodarka – sukcesy i zagrożenia (187); Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa – nowe wyzwania (188); Polska. Partner trudny, lecz pożądaný (191); Summary (193).	
BLISKI WSCHÓD – W CIENIU KONFLIKTÓW	194
Dżihadizm – ekspansja i bariery dalszego rozwoju (195); Syria, Irak, Jemen – wojny o przyszłość Bliskiego Wschodu (200); Summary (208).	
REGION AZJI I PACYFIKU: „WYGLĄDA NA TO, ŻE CHIŃSKI MODEL GOSPODARCZY MA TRWAŁE PODSTAWY”	210
Regionalna panorama wydarzeń (210); Chiny (214); Stosunki USA–Chiny w 2016 r. – czy ostatni rok „strategii zaangażowania”? (218); Summary (221).	
„DOBRA ZMIANA” W POLITYCE ZAGRANICZNEJ RP	222
Uwarunkowania polityki zagranicznej RP w 2016 r. (222); Polska chce mniej Unii (224); Polityka bezpieczeństwa (229); Polityka wschodnia (231); Summary (234).	

PANORAMA ROCZNIKA

EU GLOBAL STRATEGY: EUROPE HOLDS SOME TRUMP CARDS YET	239
Realpolitik with European characteristics (239); Priorities for “principled pragmatism” (240); Has Trump reshuffled the cards? (243); Conclusion (246); Summary (246).	
WYBRANE ELEMENTY KONDYCJI STANÓW ZJEDNOCZONYCH U PROGU PREZYDENTURY DONALDA TRUMPA	247
Zakwestionowanie dotychczasowego modelu rozwoju gospodarczego i społecznego (247); Spadek zaufania do elity politycznej oraz mechanizmów sprawowania władzy (252); Summary (259).	
OBRONA KOLEKTYWNA NATO – NOWE RAMY STRATEGICZNE	260
Summary (268).	

WPLYW WYSTĄPIENIA ZJEDNOCZONEGO KRÓLESTWA Z UNII EUROPEJSKIEJ NA SIŁĘ GŁOSU W RADZIE	269
System równego wpływu a system podwójnej większości (270); Zmiana siły głosu państw po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej (274); Zdolność do budowania ko- alicji ściśle minimalnie wygrywających i blokujących (281); Summary (285).	
GEOSTRATEGIA XI JINPINGA – CHINY RUSZAJĄ W ŚWIAT	286
Asertywność piątej generacji przywódców (287); Międzynarodowa reakcja (294); Chiny wobec Europy (296); Summary (300).	
AMERYKA ŁACIŃSKA: ODPLYW „RÓŻOWEJ FALI”	301
Brazylia na zakręcie (302); Neoliberalny zwrot Peru (304); Kryzys wenezuelskiego państwa (305); Zbliżenie Kuba–USA (306); Kolumbijski proces pokojowy (309); Summary (312).	
TRANSFORMACJA GLOBALNEGO UKŁADU SIŁ PO ZIMNEJ WOJNIE	313
Demograficzne i gospodarcze tło zmian w globalnym układzie sił (313); Dynamika zmian potęgi ogólnej i wojskowej (316); Ocena zmian – co się zdarzyło naprawdę? (323); Summary (325).	
PRZEGLĄD CZASOPISM ZAGRANICZNYCH W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA I STUDIÓW STRATEGICZNYCH	326
Summary (333).	
KALENDARIUM WYDARZEŃ 2016	334
Europa i Ameryka Północna (334); Afryka, Ameryka Łacińska, Australia i Azja (338); Sprawy globalne (343).	
ANEKS: PAŃSTWA ŚWIATA – WYBRANE DANE I WSKAŹNIKI	347
SKOROWIDZ	368
ZESPÓŁ ROCZNIKA	375

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	11
AN OVERVIEW OF THE INTERNATIONAL SITUATION – GLOBAL AND REGIONAL ASPECTS	20
From liberal multilateralism to selfish unilateralism (20); Russia elects the American President – Is it a Spengler moment? (26); Europe’s fragility (30); No change in the rest of the world (34); Summary (36).	
THE OBSERVATORY OF SECURITY	
NATO: STRONGER FLANKS, WEAKER UNITY WITHIN	41
The geostrategic context: East vs. South, or a complicated NATO geography (41); The Warsaw Summit: NATO strengthens in the East (44); Operations and partnerships: An (almost) forgotten dimension of the Alliance’s activity (47); After Warsaw: Cracked foundations (50); Summary (53).	
COMMON SECURITY AND DEFENSE POLICY – IS THE NEW STRATEGY A BEGINNING OF THE END?	55
Political and economic conditions of CSDP’s development (55); EU Global Strategy (57); Debate on EUGS implementation and its results (58); Cooperation with NATO and EU’s industrial-defensive policy (61); CSDP operations: Combating illegal migrations and ‘optimalizing’ costs (64); Summary (70).	
ARMAMENT CONTROL AND NUCLEAR DISARMAMENT IN 2016: GETTING NOWHERE	71
The new START in good shape, the INF still uncertain (71); The latest nuclear security summit (78); NPT and CTBT regimes: 2016 was not good for them (83); Summary (87).	
THE DYNAMICS AND INTENSITY OF MIDDLE EASTERN AND AFRICAN ARMED CONFLICTS IN 2016	88
Syria. Points for Putin and al-Assad (88); Iraq. Progress that satisfies no-one (93); Afghanistan. Still far from the end of the civil war (95); Yemen. A growing threat for international security (96); Somalia. The Jihadists are busy in the election year (98); Libya. The failure of GNA? (99); Summary (100).	
CLIMATE POLICY AND ENERGY SECURITY IN A TIME OF TROUBLE IN THE WESTERN WORLD	101
Global conditions: Demand-supply and price trends on the oil market, and COP21 and CMA1 implementation (101); American “energy election”, Brexit and the Union’s winter package: Their impact on Western climate and energy policy (107); Summary (113).	
THE WORLD IN THE YEARBOOK	
THE EUROPEAN UNION – A FAREWELL TO GREAT BRITAIN AND TO ILLUSIONS	117
Hard and soft <i>Brexit</i> (117); Waiting for the Apocalypse – the prospects of the elections in Germany and in France (122); Ms Mogherini’s strategy (127); Lost illusions (130); Summary (133).	

THE UNITED STATES – A HISTORIC TURN TO THE UNKNOWN	134
Internal situation – a split and divided America (135); The election campaign and America’s uncertain future (140); Foreign affairs – from a ‘wise power’ to a ‘great unknown’ (147); Summary (152).	
RUSSIA RETURNS	153
Domestic affairs: Aggravation of the struggle with an imaginary enemy (153); Economy and society: From recession to stagnation (157); Foreign affairs: All hope is in Trump (161); Summary (167).	
EASTERN EUROPE AND SOUTH CAUCASUS – A FRAGILE STABILIZATION	168
Ukraine (169); Other states of the region (173); Summary (181).	
GERMANS CAN MAKE IT (?)	183
Immigration – internal security – terrorism (183); Domestic affairs – AfD’s successes (185); Economy – Successes and dangers (187); Foreign and security policy – new challenges (188); Poland. A difficult but wanted partner (191); Summary (193).	
THE MIDDLE EAST IN THE SHADOW OF CONFLICTS	194
Jihadism – expansion and barriers to further development (195); Syria, Iraq, Yemen – wars for the future of the Middle East (200); Summary (208).	
THE ASIA-PACIFIC REGION: “SORRY, BUT ON BALANCE, THE CHINESE ECONOMIC MODEL IS PROBABLY SUSTAINABLE”	210
The regional panorama of events (210); China (214); US–China relations in 2016 – is it the last year of the “engagement strategy”? (218); Summary (221).	
THE “GOOD CHANGE” IN POLAND’S FOREIGN POLICY	222
Conditions of Poland’s foreign policy in 2016 (222); Poland wants less EU (224); Security policy (229); Eastern policy (231); Summary (234).	

YEARBOOK PANORAMA

EU GLOBAL STRATEGY: EUROPE HOLDS SOME TRUMP CARDS YET	239
Realpolitik with European characteristics (239); Priorities for “principled pragmatism” (240); Has Trump reshuffled the cards? (243); Summary (246).	
SELECTED ASPECTS OF THE UNITED STATES’ CONDITION ON THE THRESHOLD OF DONALD TRUMP’S PRESIDENCY	247
Questioning the existing model of economic and social development (247); Loss of trust in political elite and in the mechanisms of government (252); Summary (259).	
NATO’S COLLECTIVE DEFENCE: A NEW STRATEGIC FRAMEWORK	260
Summary (268).	
THE IMPACT OF THE UNITED KINGDOM’S WITHDRAWAL FROM THE EUROPEAN UNION ON THE VOTING POWER IN THE COUNCIL	269
Equal influence system vs. double majority system (270); Change in the voting power of states after the United Kingdom’s withdrawal from the European Union (274); The ability to build minimal winning and blocking coalitions (281); Summary (285).	
XI JINPING’S GEOSTRATEGY – FROM A LOW PROFILE TO GLOBAL ASSERTIVENESS	286
Assertiveness of the fifth generation of leaders (287); International reaction (294); China’s attitude towards Europe (296); Summary (300).	

LATIN AMERICA: THE EBBING “PINK WAVE”	301
Brazil on the brink of change (302); Peru’s neoliberal turn (304); The crisis of the Venezuelan state (305); Cuba–US <i>rapprochement</i> (306); The Columbian peace process (309); Summary (312).	
THE POST-COLD WAR TRANSFORMATION OF THE GLOBAL POWER BALANCE	313
Demographic and economic background of the changes in the global power balance (313); Dynamics of the changes in general and military power (316); Assessment of the changes – what really happened? (323); Summary (325).	
A REVIEW OF FOREIGN JOURNALS OF SECURITY AND STRATEGIC STUDIES	326
Summary (333).	
CHRONOLOGY OF EVENTS 2016	334
Europe and North America (334); Africa, Latin America, Australia, and Asia (338); Global matters (343).	
APPENDIX: STATES OF THE WORLD – SELECTED DATA AND INDICES	347
INDEX	368
THE YEARBOOK TEAM	375